

לוחמת לילה משוריינת

עקרוניות, התפתחות היסטורית
ומבט לעתיד

אלוף משה ברי-כוכבא

הלילה, כלומר בתנאי חשכה. תנאים אלה מקטינים את יעילות לחימתו של הטנק ומשפיעים על התמרון, על הניידות ועל קצב האש שלו. לפיכך ראוי להפנות תשומת לב מיוחדת ללוחמת הלילה המשוריינת, ולדון בה בהרחבה.

מבוססת על התמרון המהיר, על צליחת שטחים ומכשולים, ועל הגישה העוקפת – המקומית והעמוקה כאחת – מדגישה עוד יותר את חשיבותם של תנאי הראות הטובים כתנאי למימושה. אלא שבמקרים רבים, על מנת לשמור על רצף הלחימה וכן לאור אילוצים נוספים, נאלץ השריון לנהל מערכות גם בשעות

לוחמת השריון מתבססת בעיקרה על לחימת יום. תנאי הראות הטובה מהווים תנאי חשוב להפעלה מהירה של הטנק ולניצול הפוטנציאל הגלום בו: איתור מטרות בטווחים רחוקים, ניצול הטווח המרבי של תותחי הטנקים, וניצול טוב של מכשירי התצפית והכינון. היותה של לוחמת השריון

כמה עקרונות וכללים מאפיינים את לוחמת הלילה, וההקפדה עליהם מהווה תנאי להצלחתה, אלא שלא תמיד ניתן ליישם את כולם במידה שווה של הצלחה. אמנם לעתים משלימים עקרונות אלה זה את זה, אך יש והם אף סותרים זה את זה. לפיכך יש צורך בפשרה נבונה או בהעדפה של אחד על פני האחר, וזו נתונה לשיקול דעתו של המפקד.

להלן מניין העקרונות הללו ופירוטם:

★ **הרציפות בלחימה** — ההקפדה על הרציפות בלחימה הנה תנאי להשגת היעדים המערכתיים והאסטרטגיים בלוחמה המורדנית, להבסת כוחות המגן ולהשגת הניצחון. יכולתו של הצבא לבטא את כושרו במשך 24 שעות היממה, וכושרו להילחם ביעילות, בתנופה, ובקצב מהיר כתנאי "לוחמת לילה", ככתנאי לוחמת יום, הכרחיים למימוש הלחימה הרצופה. השמירה על הרציפות תלויה ביעילות הפיקוד וביכולתו להטיל לקרבי כוחות רעננים במהירות, ולפתח את המערכה לכל עומק המערך ההגנתי של האויב. לדעתי, צוות הקרב הגדודי או החטיבתי הם העצמה המינימלית הנדרשת כדי לשמור על הרציפות, אשר יש בה כדי לבטל רבים מיתרונות קרב ההגנה.

★ **דבקות במטרה, תוקפנות ויזמה** — עקרונות אלה חיוניים כדי לממש את העיקרון הקודם — הרציפות בלחימה. הדבקות במטרה מתבטאת בהמשכיות בכיצוע המשימה, חרף הקשיים הנובעים מאבדות בלוחמים וברק"ם, משיבוש השליטה, מערפל הקרב, מהעדר נתונים ומאי בהירות בתמונת המצב ומההתעייפות הפיזית והנפשית.

על כוחות השריון, הפועלים בעומק שטחי האויב לשם השגת יעדים מערכתיים, מוטל להתמודד עם אירועים בלתי צפויים מראש, ודבקותם במשימה נבחנת בבחירת המשימות הנכונות המשרתות את השגת היעד המערכתי, מבלי לפזר את המאמץ ואת הכוח לעבר מטרות בלתי חיוניות.

התוקפנות — הנה תנאי להשגת היממה, וביטויה בהנחת מהלומות קרב על המערך ההגנתי של האויב ברציפות ובכל התנאים. משמעות התוקפנות היא כמעבר מהיר לניצול הצלחה ובהתמדה בכך עד אשר יובס המגן ותושגנה המטרות המוכתרות.

היזמה — מכריחה את האויב להגיב,

עין יעיל, ופירושה ביצוע פעולות תוקפניות על נקודות תורפה במערך ההגנתי של האויב ברציפות ובהמשכיות. אסור שהיזמה תסתור את הנחיות המפקדה הממונה, אולם במקרה שחל שינוי קיצוני במצב, ואין זמן לקבל הנחיות מהמפקדה הממונה, חייב כל מפקד להחליט החלטה חדשה, כתנאי שידווח על כך במהירות למפקדו ויעדכן את הכוחות השכנים, אם יש להם פתחות השלכה על מצבם. היזמה קשורה בנכונות לשאת באחריות וביכולת לקבל החלטות נועזות. לגבי עוצבות השריון שנועדו בעיקר למערכות ניידות, מתבטאת היזמה גם באמצעות הטלת "הוראות מבצעיות". במקרה כזה מוכתבים למפקדים רק המשימה, הגזרה ולוח הזמנים. נושאים חשובים אחרים, כגון השיטה, מושארים להחלטתם על פי הבנתם ולאור התנאים המבצעיים המתפתחים.

★ **כושרם של הפיקוד והמטות** — לוחמת הלילה, המתבצעת מטבע הדברים כתנאי ראות גרועים הנה מורכבת ומסוכנת, ומעמידה קשיים מיוחדים בפני הפיקוד והמטה. לפיכך עולה בה חשיבותם של השליטה והתיאום ההדוק והרצוף, של איכות הפיקוד, של המנהיגות המעולה, של מיקומו הקדמי והנכון של המפקד ושל מקצועיות המטות, והם מהווים תנאים חיוניים להצלחתה.

★ **איכות העוצבות הקרביות** — רק יחידות, שרמתן המבצעית הנה גבוהה, יצליחו להתמודד בהצלחה עם הקשיים המיוחדים שמעמידה לוחמת הלילה, ואף לגבור עליהם. האיכות חייבת להתבסס לא רק על כושר מעולה של הלוחמים, אלא אף על אמצעים משוכללים ומגוונים לתצפית, לניווט והתמצאות, לירי, לשליטה ולתיאום. אלה יסייעו להתגבר על קשיי החשכה ויאפשרו לממש את ההתקפה הלילית בהצלחה.

את איכותן של העוצבות הקרביות ניתן להשיג באמצעות תכנית של אימון והכשרה יסודיים ולצורך כך נדרש להקצות כ-40% מהמשאבים המוקצים לאימון.

ההכשרה חייבת לכלול את כל דרגות האימון, החל מהפרט ועד למסגרת הערבית, כולל תרגילי אש, תרגילים דר-צדדיים, ותרגילים יזומים המתנהלים בתנאי פתח ולחץ. המסגרת חייבת לכלול את כל הגורמים הבין חיליים והזרועיים. ההכשרה המתקדמת ללוחמת הלילה חייבת, לדעתי, לכלול ביצוע סדרות תרגול ואימון ליליות ברציפות של כעשרה ימים

על שבעים. במהלך סדרות אלה תפעל היחידה בתנאי חשכה, החל מערב ועד השחר. היום ינוצל למנוחה, להתארגנות ולהכנות לקראת האימון הלילי, אשר חייב להתבצע בנוסף לשיטת אימון הלילה הנהוגה כיום.

איכות גבוהה של העוצבות וכשירותן בנייהול קרב התקפי לילי, מתבססת בדרך כלל על איכות מעולה של הפיקוד, כושר מבצעי של העוצבות ומורל גבוה של הגייסות.

★ **הכנה מורלית והכשרה חינוכית** — על המפקדים להשקיע מאמץ בעיצוב רוח הלוחמים ולחזק את התכונות הנפשיות הדרושות כדי לעמוד בלחץ הפסיכולוגי-נפשי הנובע מהקשיים המתפתחים בלוחמה ההתקפית הלילית. לוחמת הלילה ההתקפית מחייבת לוחמים נועזים, חזקים ברוחם ונחושים בהחלטותיהם לנצח כל יריב. עם התכונות שיש לטפח יש למנות את קור הרוח, ואת היכולת להגיב ולפעול בתנאים המאפיינים את לוחמת הלילה: תנאי סכנה, מתח ואי וודאות. לנושא זה על הפיקוד הבכיר להפנות תשומת לב נוספת.

★ **מודיעין קרבי** — אחד התנאים הבסיסיים החשובים להצלחתה של התקפת שריון הוא כמובן נתונים מודיעיניים על הקרקע ועל האויב. נתונים אלה ישפיעו על גיבוש שיטת הלוחמה ההתקפית הלילית. ומשום כך עליהם להיות מדויקים ומפורטים. בנוסף למודיעין שיתקבל מהרה מה הממונה, מכוחות שכנים ומגורמים משתפי פעולה, חשוב כי הרמה הפוקדת על הקרב הלילי תתכנן ותפעיל תכנית איסוף מגוונת. תכנית זו חייבת לכלול הצבת תצפיות וסיוור, שתקף את רוחבה ועומקה של גזרת המתקפה; עליה לתפקד כתנאי יום ולילה ברציפות, ויש להעמיד לרשותה אמצעי קשר גמישים ומוסתרים, שיאפשרו להעביר ידיעות באופן מידי בשלבי התכנון, התנועה להתקפה והליחימה. דברים אלה נכונים בהתקפת יום אך הם יפים שבועתיים להתקפה לילית. שום התקפה לילית לא תעלה יפה, ויהיה הכוח בעל עדיפות מכרעת, בהעדר נתונים מודיעיניים מדויקים ומפורטים.

★ **הפתעה** — זו תקנה לאויב יחירונית רבים אשר יסייעו לו להצליח בלוחמת הלילה ההתקפית. החשכה, המקשה על גורמי המודיעין והתצפית, מגדילה את הסיכוי למימוש ההפתעה. זו תושג על-ידי תקיפת האויב בגזרה בלתי צפויה, בעצמה,

★ המהירות של צה"ל חשיבות ראשונה במעלה הן בראייה טקטית והן בראייה ביטחונית לאומית. על כן ראוי להפוך ערך זה לעקרון מלחמה בתנאים המיוחדים שלנו. המהירות מהווה בסיס חיוני לשמירת הרציפות בלחימה: נהלי קרב מהירים, פק"לים משותפים, שיטות לחימה, אימון מתקדם, סגל פיקוד מוכשר ומודעות לחשיבות העיקרון — יסייעו לתת ביטוי מקסימלי לעקרון המהירות.

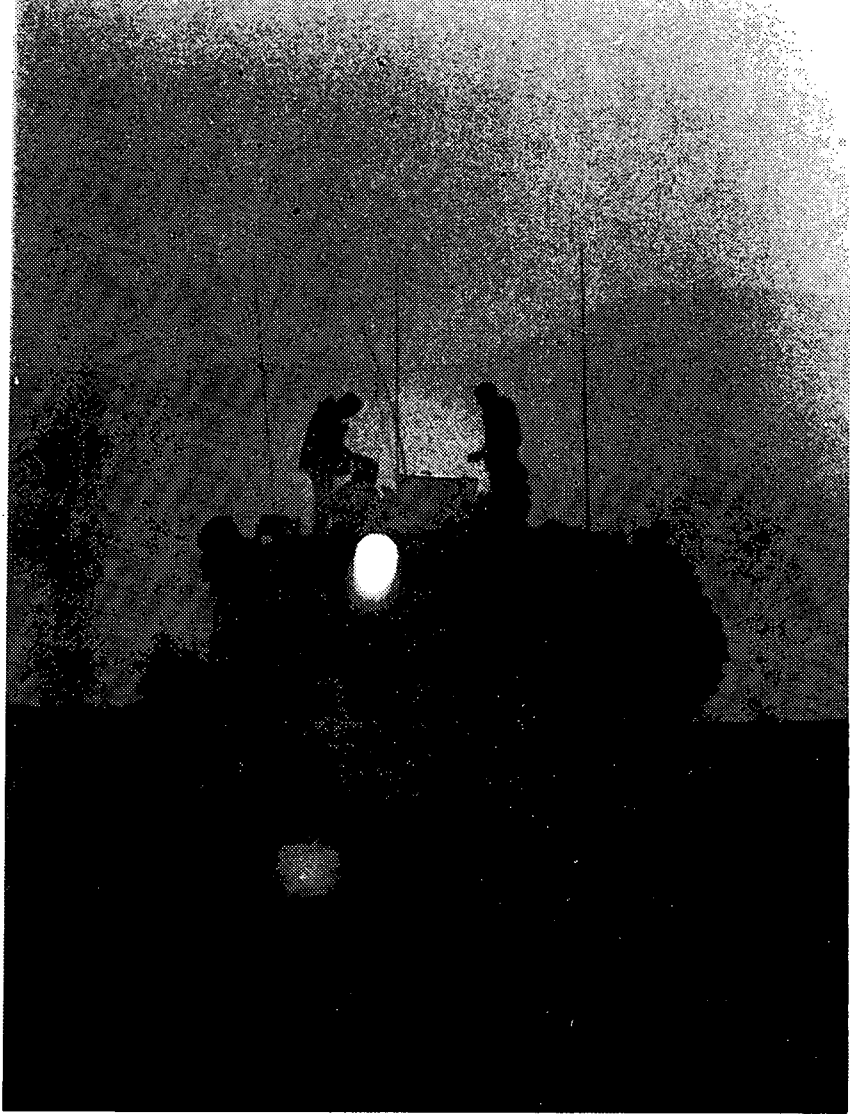
אורח פעולה מהיר יאפשר לשמור על תנופה ומחץ בלחימה, ולעבור בשיטה רצופה מתנאי לוחמת יום לתנאי לוחמת לילה, ומתנאי לילה ללוחמת יום. המהירות תמנע מהאויב בקרב הטקטי את היכולת לתגבר בעוד מועד גזרות המותקפות ע"י כוחותינו, ואף תשלול ממנו את היכולת לארגן מערך הגנה יציב בעומק מרחב הלחימה.

בראייה ביטחונית ולאומית תסייע המהירות בתחומים העיקריים הבאים:

יכולת להגיב בזמן באמצעות המערך הסדיר כדי לבלום התקפת פתע של צבאות ערב; אפשרות לגייס בעוד מועד את מערך המילואים ולשלבם בלחימה בתנאים שימנעו שחיקת הכוחות הסדירים ואבדן שטח; אפשרות לסיים את הלחימה העיקרית בגזרות שבהן האויב הבקיע עוד כטרם תתוגברנה גזרות אלה באמצעות עתודות מעורפו האסטרטגי; אפשרות להביס את עיקר כוחות האויב בטרם יצטברו חילות משלוח אפשריים ממדינות שכנות; וכן יכולת לסכל לחץ מדיני שיופעל בטרם הושגו מטרות לאומיות של האויב. הלחימה המהירה תמנע מהמלחמה ללבוש אופי של התשה ולא תאפשר התפתחות של קרבות שחיקה. היא גם תאפשר לשחרר את עיקר מערך המילואים זמן קצר לאחר גיוסם, ותמנע הפרעות בתפקודם של המשק בישראל.

★ פשטות — הפשטות מהווה עיקרון חשוב בלוחמת הלילה. תכנית מתוחכמת מדי עלולה שלא לעמוד בתנאי לחץ שיתהוו משינויים מהירים בתנאי הלחימה. לפיכך על תכנית ההתקפה להיות פשוטה וברורה. עם זאת יש לבחון ולוודא כי הפקודות שהוצאו הובנו כראוי ע"י מבצעייהן, ביחוד בהתקפה שבה לוקחים חלק פעיל גורמים רבים.

המשימות שתיקבענה צריכות להיות סופיות ומוגדרות, על חלוקת גזרות האחריות להיות ברורה, ואיגודי הכוחות צריכים להתבצע בצורה נכונה עוד בטרם הלחימה, וזאת מבלי להפריז בשכירת

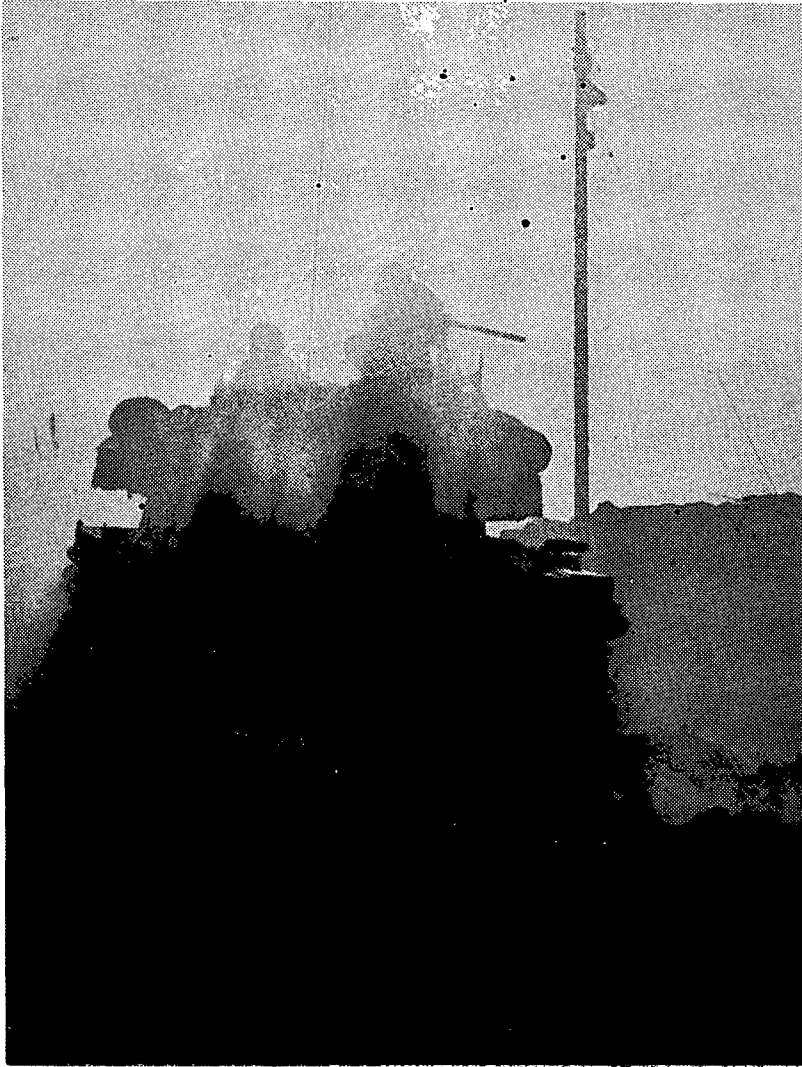

לפגוע בגורם ההפתעה, אולם ביצוע מהיר, וחיפוי ארטילרי ואווירי קצר בעל עצמה בצמוד להסתערות יתרמו לצמצום המגבלות הללו.

★ שיתוף פעולה — לשיתוף הפעולה בין החילות, ולמימוש יעיל של הקרב המשולב נודעת חשיבות רבה בביצוע מהלכים התקפיים ע"י השריון בתנאי לילה. לוחמת השריון בנויה על הפעלת צוותי קרב בין-חיליים, ודבר זה חייב לקבל ביטוי בארגון ובאורח הלחימה. ניהולו של קרב משולב בתנאי לילה קשה פי כמה וכמה מאשר בתנאי יום, ולכן יהווה פיתוח אמצעי ראייה משוכללים, אשר ישפרו את יכולת הלחימה בתנאי חשכה בכל החילות והזרועות, תנאי חשוב למימוש שיתוף הפעולה, ויאפשר השתתפות של כל החילות והזרועות בקרב ההתקפי הלילי.

בשיטה ומכיוונים בלתי צפויים. השגת ההפתעה תסייע לשתק את רצון הלחימה של המגן, תשלול ממנו את האפשרות להתנגדות יעילה ומאורגנת, תקצר את משך הלחימה, ותקטין את האבדות של הכוח התוקף. הקפדה על הסודיות בהכנת ההתקפה ובתנועה שלקראתה, פעולות הטעייה, תנועה מהירה, שמירה על דממת רדיו, וניצול נכון של הקרקע יסייעו להשגת ההפתעה.

אחד האמצעים החשובים להשגת הפתעה טקטית בלוחמת הלילה ההתקפית יהיה ריכוז הכוח וביצוע ההכנות לקראת ההתקפה בעומק מספר ק"מ מקו המגע, וקידום כוח זה והפעלתו לתקיפה ברציפות מתוך תנועה. גם תקיפה עם שריון דרך שטח הנחשב לקשה עבירות, יכולה ליצור לעתים הפתעה מוחלטת ולשבש את כל ההערכות המודיעיניות המקובלות. ממדיו של הטנק ורעש מנועיו עלולים

מסגרות מחד גיסא ותוך השארת מרחב ליזמה בכל הרמות לפעול במסגרת משי-מותיהם לפי התפתחות הקרב, מאידך גיסא.

★ ריכוז מאמץ — למרות סיכויי ההצלחה הסבירים למלא את משימות ההתקפה בתנאי לילה גם ביחסי כוחות שווים או נחותים, הרי נודעת חשיבות — אם התנאים מאפשרים, ובכדי לוודא הצלחה מוחלטת בהתקפה — לריכוז המאמץ וליצירת עדיפות מקומית או זמנית, לפחות בנקודה החיונית והמכרעת בגזרת ההתקפה. תנאי הלילה מסייעים לרכז את המאמץ ולהפעילו בתנאי הפתעה. הניידות, אמצעי הקשר המפותחים, ועצמת האש הגמישה מאפשרים לעוצבות השריון לרכז את המאמץ בהצלחה גם בתנאי לילה ובאמצעותו להמחיש את תכונות ההלם המסייע לשיטוק הכוחות המגינים. פיצול הכוחות המגינים לגזרה רחבה באמצעות כוחות חיפוי והטעיה, ריתוק עתודות באמצעות אש ארטילרית והתקפות מן האוויר, יסייעו לכוח ליצור עדיפות תוך כדי תקיפה.

★ חיסכון בכוח — משמעותו של עיקרון זה הוא חלוקת הכוחות באורח שיקנה להם את היתרונות הרבים ביותר. משמעותו הנוספת של העיקרון הוא השגת ההכרעה במינימום המאמץ ההכרחי. מימוש העיקרון של חיסכון בכוח מהווה אחד האמצעים להשגת ריכוז המאמץ.

ברמת העוצבה חיסכון בכוח מתבטא בהתאמת סוג הכוח וגיבושו למטרה הולמת ורצויה, שניתן להפיק ממנה את התועלת המרבית וזאת תוך מיצוי מירב העוצמה הגלומה בו.

★ אבטחה — אבטחת הכוחות וגזרת האחריות היא מחובותיו העיקריים של המפקד. האבטחה מהווה עיקרון נגדי להפתעה ומשמעותה נקיטת אמצעים ופעולות שלא יאפשרו לאויב להשיג יתרון והישגים בלתי צפויים. כל שלבי התנועה והלחימה חייבים להיות מאובטחים נגד פעילות אפשרית של האויב, באמצעות כוחות קומנדו, שריון, נ"ט ומטוסי קרב.

על העוצבה להקצות לאבטחה רק את האמצעים הכרחיים ביותר שכן הפרזה באמצעי האבטחה עלולה לפגוע בעצמתו של הכוח התוקף.

★ ניידות, גמישות ותמרון — החשכה מקשה על הניידות והגמישות ולפיכך

המסתער. הגמישות מאפשרת להתאים במהירות את היחידות התוקפות לתנאים החדשים שהמגן יוצר בשדה הקרב.

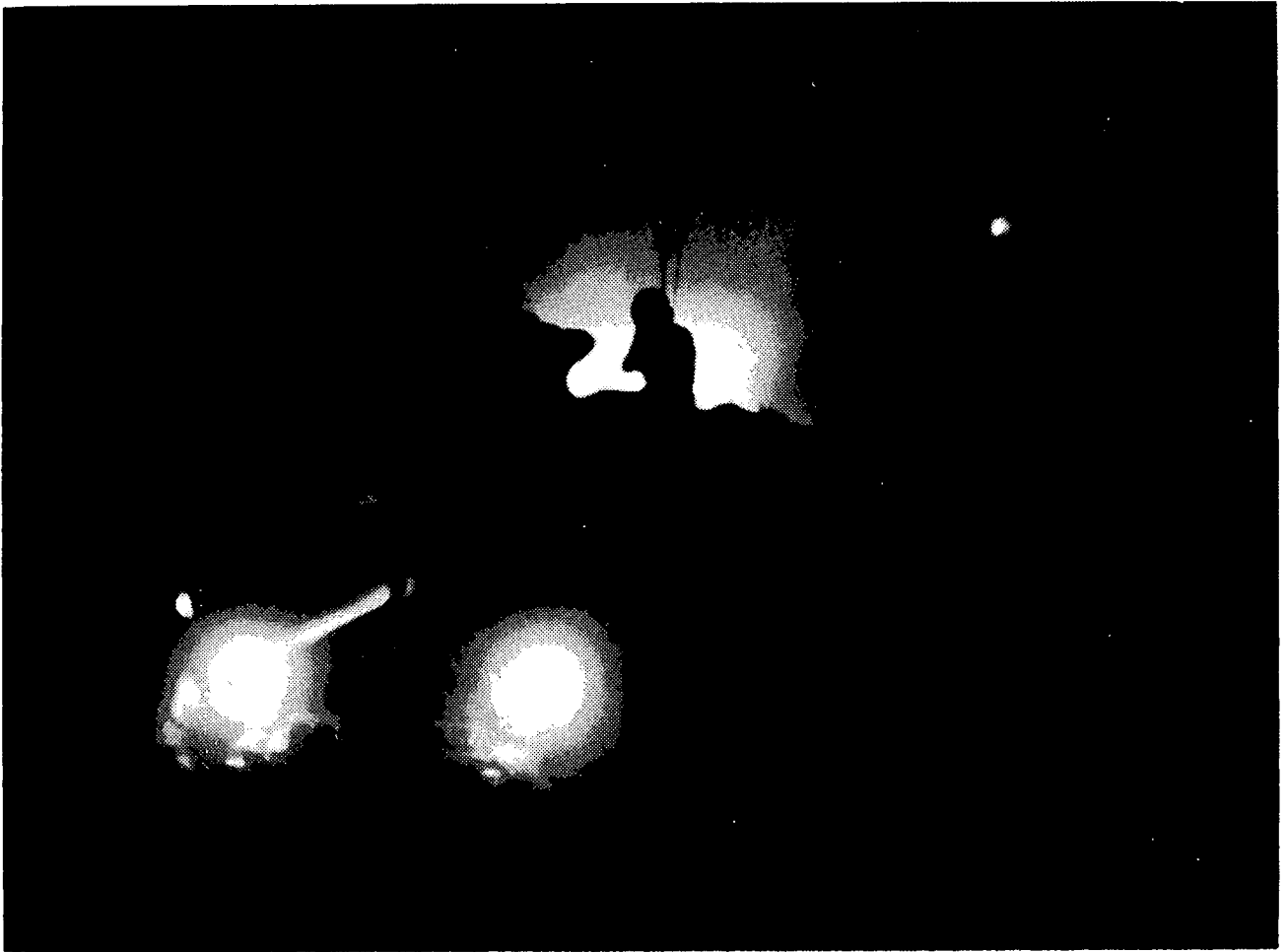
★ תחזוקה — מרכיבו העיקריים של עיקרון זה הם הרפואה, החימוש וההספק, ונודעת להם השפעה מכרעת על הלחימה הרצופה. משנה חשיבות נודעת לרפורם אה האחראית לטיפול בפצועים, לאיתורם ולפינויים משדה הקרב, חרף התנאים הקשים.

תנאים טקטיים

על מנת לנהל לוחמת לילה בהצלחה יש להקפיד על קיומם של כמה תנאים טקטיים. יש לוודא כי הזמן שהוקצה לחימה נון ההתקפה ולביצוע התכנית לקראת הלחימה הנו מספיק. יש לערוך סיורים ותצפיות של מפקדים עד רמת מט"ק בגזרת ההתקפה בתנאי יום, ולהשלימם בתנאי חשכה בטרם ההתקפה. במידת האפשר רצוי לאפשר לתותחני הטנקים

פיקוד וגייסות המאומנים ביסודיות בלוחמת הלילה ההתקפית, הם תנאי הכרחי להשגתו. גם חשיבותו של התמרון עולה בלוחמת הלילה, שכן תכליתו להביא את כוחותינו במצב עדיף על זה של האויב, כדי לאפשר, עם אור הבוקר, להלום בו במפתיע. היכולת להפעיל את כושר התמרון בלילה מאפשרת להטיל לקרב את הדרג השני או העתודה כדי לפתח את ההצלחה שהשיג הדרג הראשון, להחליף יחידות משנה מהדרג הראשון שאיבדו מכושון המבצעי, להרחיב את הלחימה לכיוון אגף או שני אגפים ולהרוף התקפות נגד.

פירושם של הניידות והתמרון הוא התמדה בקצב ההתקדמות ויכולת להמשיך בתנופת ההתקפה בזמן ובאופן אשר יפתיעו את כוחות המגן. הניידות בכוחות הופכת ליעילה יותר ככל שהיא מתואמת בניידות באש, ופירושה לבטא את היכולת לרכז, להעתיק ולפור את האש הארטילרית והאווירית בהתאם לצרכיו של הכוח

על רצועת האבטחה, לפרוץ את קווי ההגנה ולהשמיד במשך הלילה את הכוחות העיקריים של האויב בקו ההגנה הראשון.

יתרונות ומגבלות

לוחמת הלילה למרות הקשיים הכרוכים בה, מקנה ללוחמה ההתקפית המשוריינת סיכויי הצלחה וכן מספר יתרונות. היא מאפשרת להשיג הפתעה ולגבור על אויב עדיף.

יש בה כדי לספק תנאי יסוד טובים המאפשרים לגבור על מאסות של אמצעי-ים נ"ט הממוקמים על הקרקע כמו גם על גבי רק"ם. וכן לספק הגנה נגד תקיפות של מסוקים נ"ט ומטוסי קרב. היא מקטינה את יעילות האש הארטילרית של המגן, ומפחיתה את ערכה והשפעתה, מאפשרת ליצור הטעיה באמצעים מוגבלים, ולהעלים את המאמץ העיקרי. ובנוסף לכך היא בעלת השפעה פסיכולוגית קשה ומאפשרת להוציא את פיקוד האויב משיווי המשקל.

בצד יתרונותיה סובלת לוחמת הלילה

עיתוי

כאשר הזמן המופנה לתכנון הקרב הלילי. כהמשך ללוחמת היום, ולהכנות לקראתו, ממושך מדי, זוכה המגן במרווח זמן שבמהלכו הוא יוכל לשקם את הכושר המבצעי של יחידותיו הקדמיות, ולתגבר אותן בעתודות רעננות. משום כך עדיף לנקוט התקפה רצופה במשך אחד עם לוחמת היום ולפתוח בה מיד עם רדת החשכה. כך ניתן יהיה להביא להתפוררות המסגרות המבצעיות של המגן בקו המגע ולהשיג את היעדים באבדות מעטות.

נהוג להבחין בשני מצבי יסוד המחיית-בים עיתוי שונה לפתיחת המתקפה הלילית. האחד הנו מצב של מגע ישיר עם המערך העיקרי של האויב. במקרה כזה אפשרי לבצע את ההתקפה במחצית השנייה של הלילה, או מעט לפני הבוקר כדי לאפשר רצף בהתקפה ע"י כניסת עוצבות שריון חדשות להתקפת יום בבוקר המחרת. המצב האחר הוא כאשר המגן מערך אבטחה, מוצבי חוץ וגייסות מחפים. במקרה כזה רצוי להתחיל בהתקפה מיד עם החשכה כדי לאפשר לכוחות להתגבר

ולנהגים לערוך תצפית על גזרת הלחימה. יש להתאים את ההתקפה לביצוע בתנאי ירח מלאים או חלקיים, ולהכין תכנית התקפה פשוטה ומפורטת תוך שיתוף גורמים בין חיליים.

על השטח שייבחר להתקפה להיות פנוי ככל האפשר ממכשולים מלאכותיים וטבעיים ולאפשר הסתערות מהירה ופרו-סה. יש לוודא הימצאותם של פרטי נוף שיסייעו לשמירת כיוון והתמצאות ולהקצאת גזרות אחריות ברורות וכן הימצאות צירים קצרים וברורים לשטחים החיוניים שבמרחב ההגנתי המותקף.

יש להקפיד על הצטיידות באמצעים תת אדום לראיית לילה ובציוד ניווט ותאורה תלולת מסלול בכמות מספקת, וכן לשלבם באורח מושכל.

חשיבות רבה נודעת לשיתוק אמצעי התאורה של האויב, וכן להקפדה על אמצעי תאום וזיהוי מפורטים כדי למנוע פגיעה של כוחותינו אלה באלה. תבניות התנועה תהינה מכוונות (שדרות על פי רוב) וטווחי הפתיחה באש יהיו קצרים.

גם ממספר לא מבוטל של מגבלות, המק-
 שות על ביצוע ההתקפה.
 ירי הלילה בתותחי הטנקים מתבצע
 בדרך כלל בטוחים קצרים ובינוניים. דבר
 זה אינו מאפשר לבטא את יתרוננו של
 תותחן הטנק הישראלי על פני זה של
 אויבו. הלחימה בלילה גם יוצרת קושי
 בהשגת נתוני מודיעין על אויב וקרקע.
 זאת ועוד, הראות המוגבלת המאפיינת את
 שעות החשכה הופכת את ההתקפה הלי-
 לית למורכבת ומסובכת, ולפיכך יש להש-
 קיע אימונים רבים כדי להשיג רמה מקצ-
 ר עית סבירה.

קיימים קשיים בפיקוד ושליטה על
 כוחות, כתאום מדויק ביניהם ובזיהויים,
 קיים קושי בהתמצאות, בניווט ובאיתור
 גבולות הגזרה והשמירה עליהם. הראות
 המוגבלת, מגדילה את התלות באמצעי
 ראייה ליליים ובסיוע תאורה והקושי
 לגלות מכשולים טבעיים ומלאכותיים
 ולהתגבר עליהם כמו גם קושי לפתח תנ-
 עות, מהירות תמרון וניידות הנו גדול.
 הלחימה איטית ומצריכה הוצאה מרובה
 בשעות מנוע ותחמושת.

יישומו של הקרב המשולב ושיתוף
 הפעולה הבין חילי והבין זרועי הנו קשה
 גם כך וכל אלה מגבירים את המתח שבו
 שרויים הצוותים בתנועות ולחימה ואת
 עייפותם.
 נוסף על כל אלה קיים קושי בפיתוח

עצמת אש מדויקת וגמישות בהפעלתה
 ובשמירת תבניות הסתערות; קושי בצוותי
 כוחות ובמעבר כוח דרך כוח תוך הלחימה.
 וקושי בתיאום בין הדרג המסתער לדרג
 המסייע.

אולם, חרף כל הקשיים הללו, אם
 הפיקוד והמטות יהיו מודעים למגבלותיה
 של הלחימה הלילית וישכילו לתכננה
 ולבצעה בקפדנות, ניתן יהיה לבטל את
 מרבית מגבלותיה או לפחות לצמצמן.

לוחמת הלילה בצה"ל

לוחמת הלילה הייתה מושרשת בצה"ל
 מאז ימיו הראשונים. במלחמת הקוממיות
 נבעו הישגיו המבצעיים העיקריים של
 צה"ל מפעולות לחימה ליליות נועזות
 ומוצלחות. כושר הלחימה המעולה בלילה
 אפשר לצה"ל לממש במלואו את עקרון
 ההפתעה ולגבור על צבאות סדירים,
 המצריים, הירדניים והסוריים, חרף הנחי-
 תות בגודל הכוח, בכמות אמצעי הלחימה
 ובאיכותם. עליונותו של צה"ל בלחימה
 בשעות הלילה באה לידי ביטוי נוסף גם
 בפעולות הגמול הנועזות שביצעו כוחות
 צה"ל, ובעיקר הצנחנים, בשנים שבין
 מלחמת הקוממיות למערכת קדש. אלא
 שפיתוח העצמה המשוריינת והעצמה
 האווירית של צה"ל וההצלחות המרשי-
 מות שנחלו כוחותיו בקרבות יום במערכת
 קדש ובמלחמת ששת הימים, דחקו את

רגליה של הלחימה בלילה בצה"ל בכלל,
 ובחיל השריון בפרט.

צה"ל, במלחמות שניהל בעבר, מיעט
 לערוך קרבות לילה. עם זאת פותחו
 היכולת לבצע תנועות לילה מבצעיות
 והכושר ללחימה לילית מוגבלת במצבי
 הכרח. שעות הלילה נוצלו לשיקום ולא-
 גון מחדש של כוחות השריון בחניונים,
 לאחר לחימה קשה בשעות היום.

תרומה נוספת להעדפת לחימת היום
 על פני לחימת הלילה תרמו התחדשות
 והשתכללות שחלו לאחר מלחמת ששת
 הימים במטוסי הקרב של חיל האוויר
 ובטנקים של חיל השריון.

התפיסה התורתית גרסה כי כדי לשמור
 על תנופת ההתקפה יש להטיל את משי-
 מות ההתקפה על כוחות החי"ר. על
 החי"ר היה להשתלט בלילה על שטחים
 נוספים כדי שכוח השריון יוכל לזנק מהם
 מחדש עם שחר ולפתח את המתקפה
 לעומק שטחי האויב. כך התחלק עומס
 הלחימה על פני 24 שעות היממה בין
 השריון לחי"ר.

התפתחות לוחמת הלילה בצבאות ערב

בתקופה שמלחמת העצמאות ועד למער-
 כת "קדש" הייתה לוחמת הלילה אימתם
 של צבאות ערב — תחום לא מוכר
 ולפיכך אף לא מפותח.

הם גם הפעילו כיעילות יחסית אמצעים נ"ט בשעות החשכה.

לאחר שחצו את תעלת סואץ עשו צבאות ערב מספר ניסיונות לתקוף חניוני טנקים ישראלים בשעת החשכה. ניסיונות כאלה נעשו הן ע"י יחידות קומנדו מצריות והן ע"י כוחות סוריים, כגון הפשיטה על חניון הטנקים בחרמון. ראוי להעיר כי מאחר שכוחותינו מיעטו במתקפות לילה במלחמת יום הכיפורים, יקשה עלי להעריך באורח אמין את יכולתם של הערבים בקרבות מגננה בתנאי לילה.

לוחמת הלילה במלחמת שלום הגליל

גם במלחמת שלום הגליל פסקה על פי רוב הלחימה בשעות הלילה. הכוחות הפסיקו את הלחימה ועצרו בחניוני לילה. פועל יוצא משיטת לחימה זו הייתה התקפה מקוטעת שנערכה בהפסקות ובקצב שאינו מניח את דעתו, שכן התקפה כזו מחטיאה את מטרתה ורק באמצעות התקפה רצופה ניתן להביס את האויב.

זאת ועוד, אופיו הנייד של הקרב המודרני מחייב לנצל את תנאי החשכה לשם הכתבה מתמדת של קצב הקרב. בהעדר הקפדה על שמירת קצב הקרב תאבד לתוקף היוזמה ויתאפשר לאויב לשקם את כושרו המבצעי של יחידותיו, שנפגעו בלוחמת יום; לקדם עתודות רעננות ולייצב את הפריצה בחזית; לבצע שינויי היעדרות מול אמצעי התקיפה העיקריים שאותם רו בלחימת היום; לסגת למערכי ביניים ולחמוק עם עיקר כוחותיו מתבוסה מוחלטת; ואף להנחית התקפות נגד בתנאים נוחים.

לוחמת לילה משוריינת בשדה הקרב העתידי

תנאי ראשון ללוחמת לילה משוריינת היא הצטיידות מאסיבית באמצעי סיוע ובתאורה אקטיבית ופאסיבית. אולם זהו תנאי הכרחי שאינו מספיק, ואין בו כדי לאפשר התגברות מוחלטת על הקשיים שמציבה לוחמת הלילה המשוריינת. השמירה על רצף ההתקפה ועל מהירות הנחתתה היא אפוא לב לבה של בעיית הלוחמה המשוריינת בלילה ועל פתרונה יש לשקוד.

בתורה הצבאית מקובלות שתי שיטות בסיסיות לפיתוח מתקפה לילית. באחת — הכוח התוקף מחליף את הכוח שמחזיק את קו המגע, הכוחות יתחלפו בתנאי לילה. ההחלפה תהיה כזו, כאשר גזרה מחלקתית תיתפס ע"י מסגרת פלוגתית וגזרה פלוגתית תיתפס ע"י מסגרת גדודית

באורח מאסיבי באמצעים לראיית לילה. הם ציידו את כל כליהם באמצעי תת אדום וכן ציידו את יחידות החת"מ בכמויות גדולות של פצצות תאורה, ולקראת מלחמת יום הכיפורים היו כל טנקיהם של צבאות מצרים וסוריה מצוידים במכשירי תת אדום לנהיגה ולירי.

בצה"ל, לעומת זאת, היה רק חלקו של צי הטנקים מצויד במכשירי נהיגה תת אדום. גם בכושר הירי נפלו טנקי צה"ל מן הטנקים של צבאות ערב, שכן רק טנקי השלל הסובייטיים וטנקי הפטון M-60, נהנו מביצועים טובים יותר. עיקר צי הטנקים של צה"ל היו חסרי כל אמצעי כינון וירי תת אדום ומקורות אור תת אדום.

מלחמת יום הכיפורים הייתה בעיקרה מלחמת יום. שני הצדדים הלוחמים דיכזו את עיקר פעילותם ההתקפית בקרבות שריון שנערכו בשעות היום וניצלו את שעות הלילה להתארגנות לקראת קרבות שלמחרת.

השריון של צבאות ערב לא ניצל אפוא את עדיפותו הטכנית באמצעי ראיית לילה בלחימה טקטית, לא יום תקיפות בלילה ונמנע מקרבות התקדמות וניצול הצלחה. אולם, כאשר נתקלו השריון הישראלי והשריון הערבי בטווחים קצרים של 200-400 מטרים, ניצלו השריונאים הערביים את עדיפותם, הפעילו אמצעי תת אדום והצליחו לגרום לשריון הישראלי אבדות. גם הארטילריה של צבאות ערב הופעלה בלילה ביעילות בדרך כלל, והם הרבו להפעיל תאורה ארטילרית בלילה.

מערכת "קדש", ויותר ממנה מלחמת ששת הימים, דרבנו את צבאות ערב להפנות יותר תשומת לב ללוחמת הלילה ואף להשקיע מאמצים בפיתוחה. בפיתוח לוחמת הלילה קיוו צבאות ערב הן לבטל את יתרונותיו של צה"ל במלחמת האוויר והיבשה, שנודעה להם חשיבות רבה בעיקר בלוחמת יום, והן להפתיעו בהפגנת כושר לחימה שנחשב לזר בקרב צבאות ערב.

נקודת המפנה הייתה למעשה מלחמת ששת הימים. אם עד למלחמה זו היו אימוני לוחמת הלילה נושא שולי בתכניות האימונים של צבאות אלה, הרי בעקבות המלחמה הם הפכו לנושא מרכזי. (כשליש משעות האימון הטקטי בשנה, לדוגמה, יוחדו לאימון טקטי לילה).

ואכן, הדבר קיבל גם ביטוי מבצעי. במלחמת ההתשה ערכו המצרים כ-20 פעולות התקפיות בלילה, בגדה המזרחית של התעלה. בפעולות אלה הוכיח הצבא המצרי, לראשונה, יכולת לחימה התקפית בלילה, שנחשבה עד לאותה עת לנחלתו הבלעדית של צה"ל. בלחימה זו גובשו שיטות לוחמת חירום במבצעי לילה התקפיים ונוסו לראשונה אמצעי ראיית לילה תת אדומים שהוכיחו את יעילותם. ניסיון מצטבר זה השפיע על הצבא המצרי ועל הצבא הסורי כאחת, בהכנותיהם לקראת מלחמת יום הכיפורים.

לוחמת הלילה במלחמת יום הכיפורים

ב-1971 החלו צבאות ערב להצטייד

דית. עם סיום תהליך ההחלפה יקבל הכוח המיועד להתקפה את האחריות על הגזרה. בשיטה השנייה, יתכן פיתוח התקפה לילית ללא החלפה מוקדמת של הכוחות בקו. אפשרות זו מחייבת הכנות מוקדמות רבות, הכוללות: תכנון והכנות מפורטות של מעבר הכוחות התוקפים דרך קווי כוחותינו, וסיורי מפקדים רבים ככל האפשר ללימוד הקרקע ולהערכות האויב. הפעלת התאורה חייבת להתבצע על פי מדיניות המפקד הבכיר הפוקד על התקפת הלילה ועל פי הנחיותיו. אסור שאמצעי התאורה המופעלים על ידינו יגרמו לגילוי כוחותינו בזמן לא מתאים.

קיימת תאורה רצופה שתופעל בשלב ניהול קרב האש, בטרם ההסתערות ולאחר ההשתלטות על פאתי היעד, כסיוע להשלמת הלחימה על היעד, להתארגנות ולניצול הצלחה.

בנוסף לכך ניתן להפעיל גם תאורה לפרקים שתונחת לפי קריאה כשאר שלבי הלחימה ותסייע לפתרון בעיות פתע. שלב קידום הכוחות לקראת ההתקפה ועמדות חיפוי, ההסתערות וההיאחזות בפאתי היעד, רצוי שיבוצעו בתנאי חשיכה. שיטה זו תסייע להשגת ההפתעה וההלם ותקטין את האבדות של הכוח התוקף.

אמצעי התאורה המגוונים העומדים לרשות העוצבה בתנאי לילה, יסייעו להגברת קצב הלחימה, יסייעו להתמצאות כשמירת כיוון ותבניות קרב והסתערות, יאפשרו התגברות קלה יותר על מכשולי שטח, וכן שינויי תנועה וכיוון, יסייעו למימוש הקרב המשולב, ימנעו ערכוב כוחות ויקלו על התיאום והזיהוי. רצוי להימנע מלהפעיל אור לבן, שכן הפעלתו מסכנת את הטנק וכבר הביאה לפגיעה במפקדים רבים.

ניהול קרב האש של הטנקים, אשר יהיו מצוידים באופן מלא במכשירי כינון ותצפית לילה, יאפשרו לאתר מטרות ולנהל אש לפי הכללים הנהוגים בלוחמת יום.

מטרות

להתקפת שריון בתנאי לילה עשויות להיקבע המטרות הבאות:

לשמור על תנופת ההתקפה שהחלה ביום ולמנוע מהאויב היכולת והזמן להתארגן מחדש להגנה יעילה; להבקיע מערכים מבוצרים אשר יהיו בסיס לפיתוח הצלחה המבצעית; לחזור לעומק מערכי האויב ולהשמיד את עתודותיו ואת אמצעי הלחימה ולהשתלט על שטחים חיוניים בתנאי לילה; לפרוץ מערך חזק שאינו ניתן לאגוף כאשר לכוחותינו התוקפים

אין יתרון מכריע ביחסי כוחות; לפרוץ קווי הגנה כדי לאפשר לעוצבות שריון אחרות אשר יקודמו. מעומק המרחב לפרוץ עם שחר או בתנאי יום; להשלים הכסת עוצבות שריון של האויב בתנאי לילה כהמשך לקרב השב"ש שהתחיל בתנאי יום; לבצע תנועות וחדירות לעומק שטחי האויב בלילה תוך פיתוח הלחימה החל משחר, בעורף האויב ובתנאי הפתעה; להילחם בקרבות היתקלות בתנאי ניצול הצלחה ורדיפה; לבצע התקפות יזומות טקטיות במטרה להשמיד כוחות אויב באזור חיוני נתון; לסייע לכוחות חי"ר בלחימה התקפית והגנתית; כושר התגוננות לשבירת התקפות, וכיצוע התקפות נגד בתנאי לילה לאחזקת יעדים חיוניים; כושר הדיפת פשיטות קומנדו על חיוני שריון ומעבר מהיר להתקפה על כוחות אלה.

פיתוח לוחמה זעירה ע"י כוחות שריון בתנאי לילה כדוגמת פשיטות כולל על שריון אויב, מארכים, סיורי לילה וכו'.

שריון מאסיבי של כוחות היבשה יחייב שיתוף יתר של כוחות שריון בלוחמת לילה. שומה אפוא על כוחות להתמחות בשיטת לחימה זו ולהגיע למקצועיות וליכולת של הפעלת עוצמות גדולות בשעות הלילה. לשם כך עליהם להקפיד על מילוי התנאים הבאים:

לערוך אימון רחב היקף להכשרת מפקדים וצוותי הטנקים, מרמת הפרט ועד המסגרת העוצבתית, בלוחמת הלילה ובכל צורות הקרב.

יש להקצות לאימון זה שעות מנוע, תחמושת ואמצעי תאורה, בהיקף שיא-פרט אימון מגוון, וכן לשלב בו את כל המרכיבים הבין חיליים וזרועיים המבטאים את הקרב המשולב. יש גם לפתח תורת לחימה חדשנית לקראת קרב הלילה, ולהצטייד באמצעים מתאימים, בכמות מספקת של אמצעי תאורה תולת מסלול, באמצעי התמצאות וניווט, תיאום ומכ"ם ניידים וזאת מעל גבי רק"ם.

יש להכיר את תורת קרב הלילה של צבאות ערב על תכונותיה ומגבלותיה. לשפר את כושרן של המפקדות בהכנת ארגון ופיקוד על מערכת התקפית לילית. להטמיע בתכנוני האש המבצעיים את צורת לחימה זו, וללמוד מלקחי מורשת הלחימה הלילית, למרות שהייתה מוגבלת, ולהטמיע את הלקחים באימון ובתפיסה המבצעית.

סיכום

תכונות הטנקים החדשים המפותחים היום בעולם, יגדילו את חשיבותן של

עוצבות השריון בלוחמת הלילה. כניסתו של אמל"ח חדיש זה לשירות מבצעי, תשפיע על תפיסת הלוחמה של הצבאות המצטיידים. שינויים איכותיים בטנקים כדור החדש יקנו תכונות חיוביות במיצי עוצמת האש וכושר צליחה מהירים של שדות הקרב לטנקים גם בתנאי לילה, בסגנון שטרם ידענו בעבר.

על בסיס יכולת חדשה, גבוהה ומתקדמת זו במיצי האש והתנועה, בחשכה, ניתן יהיה להעז יותר בהפעלתם בלחימה בתנאי לילה. שינויי איכות אלה מתבצעים גם בשריון בצבאות ערב. על כן, בעתיד, התנגשויות ולוחמת השריון כשריון בכל תנאי הלילה ובכל צורות הקרב, תהיינה תכופות יותר ובעלות היקף נרחב בהרבה מזה שהכרנו בעבר.

בנוסף לכך, הגדלת עוצמת השריון בצבאות המזרח התיכון, תאפשר לשמור חלק מן הכוחות כעתודה במשך הלחימה בתנאי יום, ולהטילם רעניים לשלבי הלוחמה הלילית, כחלק מהתפיסה למיצי העוצמה והרציפות.

התפתחות עתידית זו מחייבת את כלל צה"ל, וחיל השריון בפרט, לפתח את הלוחמה הלילית בכל צורות הקרב, ובמיוחד זו ההתקפית. יש לשאוף להשיג בלוחמת הלילה רמת ביצוע מקבילה לזו הקיימת בלוחמת היום, ולהביא לכך שהמשימות הקרביות שמבצעות העוצבות בשעות הלילה, תוכתרנה באותה מידה של הצלחה שבה מוכתרות המשימות המבצעיות בשעות היום.

